

Sygn. akt VII U 817/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Szczuka

Protokolant: Małgorzata Nakielska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 stycznia 2018 r. w Warszawie

sprawy M. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o rentę socjalną

na skutek odwołania M. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 4 kwietnia 2016 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje M. P. (1) prawo do renty socjalnej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe,
2. przyznaje pełnomocnikowi adwokat A. I. Kancelaria Adwokacka ul. (...) w W. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt) powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej z urzędu, którą to kwotę nakazuje wypłacić ze środków Skarbu Państwa Kasa Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

UZASADNIENIE

M. P. (1) złożyła w dniu 27 kwietnia 2016 r. odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 4 kwietnia 2016 r.

nr (...). W uzasadnieniu odwołania wskazała, że powodem odwołania jest fakt, iż powinna być jej wypłacana do osiągnięcia 25 roku życia, a stan jej zdrowia powstał przed ukończeniem 18 roku życia (odwołanie k. 2 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 25 maja 2016 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o oddalenie odwołania M. P. (1) na podstawie

art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wskazał, że odwołująca pobierała rentę socjalną do dnia 29 lutego 2016 r. Jednocześnie w dniu 15 stycznia 2016 r. odwołująca złożyła wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty socjalnej. W toku postępowania została skierowana na badanie do komisji lekarskiej ZUS, która orzeczeniem z dnia 17 marca 2016 r. uznała, iż nie jest ona osobą niezdolną do pracy. W oparciu o to orzeczenie organ rentowy wydał skarżoną decyzję i odmówił jej prawa do ww. świadczenia rentowego (odpowiedź na odwołanie k. 28 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca M. P. (1), urodzona w dniu (...), miała przyznane prawo do renty socjalnej w okresie od 1 grudnia 2010 r. do 29 lutego 2016 r. w związku z rozpoznaną u niej padaczką miokloniczną od dzieciństwa oraz upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym. Odwołująca była całkowicie niezdolna do pracy przed ukończeniem 18 roku życia – od urodzenia (decyzja ZUS z 15.03.2011 r. k. 14 a.r., spis dokumentacji lekarskiej – akta rentowe).

W dniu 15 stycznia 2016 r. odwołująca złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziale w W. wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty socjalnej.

W toku postępowania zainicjowanego powyższym wnioskiem odwołująca została skierowana do lekarza orzecznika ZUS, a następnie, po wniesieniu sprzeciwu od tego orzeczenia, do komisji lekarskiej ZUS, które to organy orzecznicze stwierdziły, iż nie jest ona osobą całkowicie niezdolną do pracy. W oparciu o powyższe organ rentowy wydał w dniu 4 kwietnia 2016 r. decyzję znak: (...) na podstawie której odmówił przyznania M. P. (1) renty socjalnej (wniosek o rentę k. 28 a.r., orzeczenia lekarza orzecznika i komisji lekarskiej ZUS k. 29 i 35 a.r., decyzja ZUS z 04.04.2016 r. k. 37 a.r., spis dokumentacji lekarskiej – akta rentowe).

Od powyższej decyzji M. P. (1) odwołała się do tutejszego Sądu Okręgowego (odwołanie k. 2 a.s.).

W oparciu o dokumentację medyczną M. P. (1) oraz opinie biegłych sądowych z zakresu psychologii, psychiatrii i neurologii Sąd Okręgowy ustalił, że odwołująca od urodzenia cierpi na upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym u osoby z cechami organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego (OUN) oraz padaczkę.

Biegli wskazali, że u odwołującej od dzieciństwa występuje deficyt intelektualny, klasyfikowany jako upośledzenie umysłowe stopniu lekkim lub umiarkowanym.

W przeszłości stwierdzone u niej schorzenia stanowiły podstawę do kwalifikowania jej do kształcenia specjalnego oraz orzekania o niepełnosprawności. W badaniach przedmiotowych biegli stwierdzili u deficyty umiejętności społecznych, obniżony autokrytycyzm, upośledzony rozwój werbalny, cechy infantylnego psychicznego.

Wskazali, że kontakt z odwołującą jest powierzchowny, przejawia reakcje nieadekwatne do kontekstu, jest drażliwa emocjonalnie. Odwołująca umie pisać i czytać, w czynnościach życia codziennego takich jak gotowanie czy robienie zakupów towarzyszą jej członkowie rodziny. Odwołująca korzysta z pomocy psychologa w Środowiskowym Domu Samopomocy.

W opinii psychologicznej z kwietnia 2016 roku stwierdzono u niej agresję słowną, ryzykowne zachowania, angażowanie się w patologiczne związki interpersonalne. Odwołująca jest niedostosowana do wymogów życia codziennego. W zakresie schorzeń neurologicznych aktualne napady padaczkowe występują rzadko, ostatni raz w 2015 roku. W ocenie biegłych poprawa stanu zdrowia odwołującej jest wynikiem stosowanej kuracji farmakologicznej oraz rozwoju mózgu, samo schorzenie nie zostało jednak całkowicie wygaszone, co potwierdzają wyniki badań EEG. W ocenie biegłych sądowych odwołująca jest całkowicie niezdolna

do podjęcia pracy na rynku ogólnodostępnym i chronionym. Niezdolność do pracy ma charakter trwały i powstała przed ukończeniem przez nią 18 roku życia (opinie biegłych sądowych: neurologów k. 86-87 a.s., k. 139-140 a.s., k. 178-179 a.s.; psychologów:

k. 59-60 a.s. i k. 147-150 a.s.; psychiatry k. 185 a.s., dokumentacja medyczna odwołującej w aktach rentowych i aktach sprawy k. 9-14, 21-22, 27, 30-31 oraz 38-41 a.s., orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego k. 16-20 a.s., k. 28-29 a.s., orzeczenia o niepełnosprawności k. 15, k. 25-26 a.s., k. 32-34 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów i opinii biegłych sądowych. W ocenie Sądu zebrane w sprawie dowody były wiarygodne i nie budził zastrzeżeń co do ich autentyczności.

Dokumenty załączone do akt sprawy zawierały podstawowe informacje o stanie zdrowia ubezpieczonej oraz o jej ogólnej sytuacji życiowej. W tym zakresie walor dowodowy dokumentów nie był kwestionowany, wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne i rzetelne.

W toku postępowania Sąd dopuścił dowody z opinii biegłych sądowych specjalistów w zakresie neurologii, psychologii i psychiatrii. Dopuszczenie dowodu z opinii powyższych specjalistów było zasadne ze względu na zgłoszone przez ubezpieczoną w treści odwołania schorzenia, na które cierpi. Każda z opinii biegłych została sporządzona na podstawie dokumentów medycznych ubezpieczonej oraz na po przeprowadzeniu badań na jej osobie.

W ocenie Sądu opinie biegłych co do zasady dostarczyły istotnych, przydatnych informacji o ogólnym stanie zdrowia ubezpieczonej oraz jego wpływu na jej zdolność do wykonywania pracy. Stanowiska biegłych różniły się co do oceny stanu zdrowia odwołującej pod kątem jej zdolności do pracy. Ostatecznie jednak Sąd przychylił się do wniosków biegłych

dra n. med. B. Z., J. B., B. J. oraz M. P. (2). Wnioski wymienionych wyżej biegłych były ze sobą spójne, a biegli opierali swoje stanowiska o tożsame okoliczności stanu zdrowia odwołującej. Ponadto Sąd miał na względzie, że opinie ww. biegłych – w porównaniu do opinii biegłych

dr J. K. oraz dr B. A. – wyższym stopniem szczegółowości,

w konsekwencji czego Sąd uznał je za bardziej rzetelne. Opinie tych biegłych Sąd uwzględnił zaś w zakresie, w jakim były one zbieżne z wnioskami biegłych wymienionych powyżej.

Mając na względzie powyższe Sąd uznał materiał dowodowy zgromadzony w sprawie za wystarczający do wydania rozstrzygnięcia. Stan zdrowia odwołującej był analizowany przez 6 różnych biegłych sądowych, dalsze prowadzenie postępowania dowodowego

w zakresie stanu zdrowia odwołującej było w takim stanie rzeczy bezprzedmiotowe

i prowadziłyby do bezzasadnego wydłużenia postępowania, wobec czego Sąd oddalił wnioski dowodowe organu o przeprowadzenie dodatkowej opinii biegłego sądowego psychiatry na podstawie art. 217 § 3 k.p.c.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie M. P. (1) było zasadne.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się wokół prawa odwołującej M. P. (1)

do renty socjalnej. Warunki przyznania osobie prawa do renty socjalnej zostały precyzyjnie określone w stosownych regulacjach z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej

(t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 982). Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18 roku życia,
- 2) w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia,
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1 przysługuje renta socjalna stała, jeżeli całkowita niezdolność do pracy ma charakter trwały lub renta socjalna okresowa, jeżeli niezdolność do pracy ma charakter okresowy.

Istotą sporu inicjującego niniejsze postępowanie była okoliczność zdolności do pracy ubezpieczonej. Organ rentowy stwierdził na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej ZUS,

że ubezpieczona nie jest całkowicie niezdolna do pracy, a więc nie spełnia przesłanki koniecznej do uzyskania prawa do renty socjalnej. Argumentację wyrażoną przez organ rentowy w decyzji zakwestionowała ubezpieczona twierdząc, że jej stan zdrowia przemawia za uznaniem jej za całkowicie niezdolną do pracy. W tych okolicznościach należało

rozważyć, czy spełnia ona kryteria określone w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. Bezsprzeczne było, że odwołującej przysługiwało prawo do renty socjalnej na okres od 1 grudnia 2010 r. do 29 lutego 2016 r. w związku z całkowitą niezdolnością do pracy powstałą przed 18 rokiem życia wywołaną padaczką oraz upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym. Główną kwestią wymagającą rozważenia na niniejszej sprawie było więc ustalenie, czy M. P. (1) jest niezdolna do pracy, jakiego rodzaju jest to niezdolność i kiedy powstała.

Przepis art. 15 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej zawiera odesłanie ustawowe do stosownych przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2017 r. poz. 1383 – dalej również jako ustawa emerytalna), z zaznaczeniem, że przepisy te stosuje się odpowiednio. Odesłanie to obejmuje między innymi art. 12 ustawy emerytalnej zawierający definicję niezdolności do pracy. Zgodnie z treścią tego przepisu niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy; natomiast osobą częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

Zaznaczyć należy, że niezdolność do pracy jest kategorią ubezpieczenia społecznego łączącą się z całkowitą lub częściową utratą zdolności do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu bez rokowania jej odzyskania po przekwalifikowaniu (art. 12 ustawy emerytalnej). Przy ocenie stopnia i trwałości tej niezdolności oraz rokowania, co do jej odzyskania uwzględnia się zarówno stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, jak i możliwość wykonywania pracy dotychczasowej lub podjęcia innej oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne ubezpieczonego (art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej) (wyrok Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2004 roku, II UK 222/03). Przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 roku, II UKN 134/00 i z dnia 7 września 1979 r., II URN 111/79). Ze względu na specjalistyczny charakter wiedzy wymaganej przy ocenie rodzaju schorzeń i stopnia ich zaawansowania decydujących o zdolności danej osoby do pracy, sąd zobligowany jest oprzeć się na opinii biegłych i nie może dokonywać ustaleń we wskazanym powyżej zakresie wbrew wnioskowi wynikającym z prawidłowo sporządzonych i uzasadnionych opinii biegłych sądowych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 marca 2017 r. III AUa 476/16).

W oparciu o powyższe Sąd Okręgowy w toku postępowania przeprowadził dowody z opinii biegłych sądowych z zakresu neurologii, psychologii i psychiatrii, którzy w oparciu o dokumentację medyczną odwołującej oraz badania przedmiotowe i wywiady dokonywali oceny stanu zdrowia odwołującej w oparciu o powyższe okoliczności. Sąd miał na względzie, że na tle opinii biegłych sformułowane rozbieżne stanowiska co do istnienia u odwołującej całkowitej niezdolności do pracy. Ostatecznie jednak podzielił wnioski biegłych neurologa-psychiatry dra n. med. B. Z., neurolog J. B., psycholog B. J. oraz psychiatry M. P. (2). Stanowisko biegłych co do oceny stanu zdrowia odwołującej, rozpoznanych u niej schorzeń oraz ich wpływu na jej zdolność do pracy było spójne i jednoznaczne, a jednocześnie przeważające w stosunku do opinii pozostałych biegłych. Wspomniani wyżej biegli zgodnie stwierdzili, że M. P. (1) jest osobą całkowicie niezdolną do pracy, a główną przyczyną niezdolności odwołującej jest deficyt intelektualny z cechami organicznego uszkodzenia OUN oraz towarzyszące mu objawy – niestabilność emocjonalna, agresja, znacznie obniżony autokrytycyzm, ograniczenia werbalne, zaburzenia orientacji, percepcji i pamięci. W ocenie biegłych u odwołującej występuje upośledzenie

umysłowe w stopniu przeważająco umiarkowanym, co skutkuje nieprzystosowaniu społecznym oraz brakiem dostosowania się do warunków życia codziennego, a w konsekwencji niemożnością podjęcia pracy zarobkowej oraz koniecznością pomocy osób trzecich w codziennej egzystencji. Dodatkowo biegli wskazali, że odwołująca cierpi na padaczkę o przebiegu aktualnie łagodnym, lecz bez możliwości stwierdzenia pełnego wyleczenia tego schorzenia.

Stanowisko ww. biegłych było w toku postępowania kwestionowane przez organ rentowy, który wnosił zastrzeżenia do opinii. Sąd zastrzeżeń tych jednak nie podzielił, miały one bowiem charakter subiektywny i polegały na odmiennej ocenie stanu zdrowia odwołującej, w szczególności w zakresie rozpoznanego u odwołującej upośledzenia umysłowego. W swoich opiniach biegli podkreślali jednak, że stopień zaawansowania tego schorzenia oraz towarzyszących mu objawów uzasadniają stwierdzenie, iż odwołująca jest osobą całkowicie niezdolna do pracy właśnie ze względu na skutki, jakie schorzenie

to wywołuje w sferze socjalnej, zawodowej i egzystencjonalnej odwołującej. Ponadto biegli powoływali się na te same okoliczności stanu zdrowia odwołującej, a ich ocena w tym zakresie była zbieżna. Biegli dysponowali przedłożoną przez odwołującą dokumentacją

z ośrodków medycznych, w których się leczyła, a także wynikami przeprowadzonych badań, które były przedmiotem analizy biegłych sądowych. W takim wypadku Sąd nie miał możliwości dokonania ustaleń odmiennych, zgodnych z twierdzeniami organu rentowego, gdyż nie znajdowały one potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 18 września 2014 r., I UK 22/14; 24 czerwca 2015 r., I UK 345/14, także wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 września 2017 r. III AUa 258/17).

W tych okolicznościach Sąd uznał, że odwołująca w dalszym ciągu jest całkowicie niezdolna do pracy, a tym samym – wobec bezsporności pozostałych przesłanek, jakie muszą zaistnieć w myśl art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej – przysługuje jej prawo

do wnioskowanego świadczenia. Zgodnie z opiniami biegłych J. B. oraz B. J. niezdolność ta ma charakter trwały, co w myśl cytowanych wyżej przepisów przemawia za przyznaniem odwołującej prawa do renty socjalnej na stałe.

Z tych też względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję orzekając jak w punkcie 1 sentencji wyroku na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku

na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.c., ustalając koszty zastępstwa procesowego na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2015 r. poz. 1801) w brzmieniu aktualnym na dzień wniesienia odwołania.

SSO Zbigniew Szczuka